

YOU'VE COME A LONG WAY, UNIX

Reflections on the rich history of Unix BY JAMES TURNER

Çeviren: Elektrik-Elektronik Mühendisi Övül ESKİ

1970'lerde Unix At&T Bell Laboratuvarlarında ilk adımlarını atıyordu. Dennis Ritchie ve Ken Thompson o zamanlar uğraştıkları projenin bugün sunucu tabanlı bilgisayar kullanımının (server-based computing) evrensel dili olacağını hayâl edemezlerdi. Projenin adı ilk başlarda, Uniplexed Information and Computing System'in kısaltılmışı olan Unics'ti. Daha sonra Unix olarak değişti. Bilgisayar Bilimleri Araştırma grubunun Unix'i daha gelişmiş bir bilgisayarda görmek istemesinden ve Ritchie ve Thompson'un bir tekst işleme programı eklemelerinden sonra Bell Grubu'ndan maddi destek almaya başladı. Bu aynı zamanda Bell laboratuvarlarında C programlama dilinin geliştirilmesi, pipe kavramı ya da ilk dosyalama sistemi gibi yeniliklerin de gerçekleştirildiği bir dönem. 1976'da California Berkeley Üniversitesi 4.2BSD ile Unix'i geliştirenlerin arasına katıldı. Bell'in geliştirdiği sistem6 ve sistem7'den sonra 1980'lerde Unix bilgisayar endüstrisinde gerçek bir oyuncu oldu, gerçi VMS işletim sistemi hâlâ ağır toptu ama küçük asi bir firma Sun Microsystems SunOS (daha sonra Solaris) adını verdikleri, Berkeley Unix'in çeşitlemelerini satmakta başı çaktı. Ayrıca HP ve Apollo gibi

şirketler kendi Unix çeşitlemelerini çalıştıran sistemler sunuyorlardı. Bell ise diğer sürümlerle beraber artık sistem5'i satıyordu. Unix'in bazı sorunları vardı. Örneğin programların taşınabilirliği (portability in programs) zayıftı. İkilik uyumluluk (Binary compatibility) mevcut değildi ve hatta yeniden derleme (recompilation) gerçek bir sorundu. Ve herhangi bir işletim sistemi kadar pahalı olabiliyordu. Richard Stallman ve Free Software Foundation (Özgür Yazılım Vakfı) işe başladı. Unix işletim sisteminin kâr amaçlı olmayan versiyonu için öncelikle araçları (tools) kuracak araçlara ihtiyaçları vardı (bugünlerde bu araçları gcc ve bison/yacc olarak biliyoruz). FSF işletim sistemi üzerinde çalışırken insanlar FSF'nin araçlarının en az ticari ürünler kadar iyi olduğunu fark ettiler. FSF bir işletim sistemi ortaya çıkarmaya çalışırken ticari sürümler oynamaya devam ediyorlardı. Ve tabii Windows'un "kibirli" çıkışı.

Bütün bunlar olurken, beklenmedik bir şekilde alçakgönüllü bir İskandinav, Linus Torvalds kişisel bir proje olarak açık kaynak bir Unix çekirdeği (kernel) üzerinde çalışmaya başlayıp bunu başlatmış oldu: Linux

kernel. Tabii bu arada GNU projesi ve Richard Stallman'ı unutmamak gerekiyor. Linux kullanmak için donanım servet harcamanız gerekmiyor, tabii eğer istemiyorsanız; aynı platformun içinde farklı sağlayıcılardan (vendor) sağlandıysa bile, RedHat ve SuSe gibi birbirlerinin programlarını çalıştırabiliyorlar. Ve açık kaynak oluşu, program hataları (bug) ile karşılaşanlar ya da yeni özelliklere ihtiyaç duyanları sağlayıcıların bunların gerçekten önemli olduğuna karar verip değiştirmesini beklemeye gerek duymadan değiştirmeye yetkili kılıyor.

Bugün Unix, (hem Solaris gibi tescilli markalar hem de Linux ve FreeBSD gibi açık sürümler) sunucu pazarının ağır topu. Öyle ki Microsoft'u Avrupa Pazarı konusunda korkuturken, SCO gibi şirketlerin de iştahını kabartıyor.

